

DELTA COMMISSIE

AFDAMMING
VEEREGAT EN ZANDKREEK
(DRIE-EILANDEN PLAN)

VIERDE INTERIM-ADVIES
UITGEBRACHT
AAN DE
MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT

STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF
'S-GRAVENHAGE 1955

De Delta-Commissie heeft de eer Uwe Excellentie te berichten, dat zij van oordeel is, dat zo spoedig mogelijk dient te worden overgegaan tot de uitvoering van het zogenaamde Drie-eilandenplan, dat voorziet in de afdamming van het Veeregat en de Zandkreek.

Dit spoedige begin is nodig omdat de bouw van de dam in het Veeregat meer ervaring zal kunnen leveren inzake constructiewijzen, materialen en materieel, welke zullen worden toegepast bij de grote afsluitdammen van Brouwershavensche Gat en Oosterschelde, zo hiertoe wordt besloten. Het is van groot belang de periode van proefnemingen over enige jaren te kunnen uitstrekken om in ruime mate ervaring te kunnen opdoen tijdens ongunstige omstandigheden van wind, stroom en golven.

De Delta-Commissie meent, dat het niet nodig is de afdamming van het Veeregat en de Zandkreek afhankelijk te stellen van de beslissing over de Deltawerken zoals zij deze in het derde interim-rapport heeft voorgesteld en waarin uiteraard het Drie-eilandenplan past. Immers, wanneer in afwijking van het gegeven advies in het algemeen aan versterking van het bestaande dijkstelsel de voorkeur zou worden gegeven, zou toch plaatselijk voor versterking der zeekeringen langs Veeregat en Zandkreek afdamming van deze wateren zijn aangewezen.

Evenals vrijwel alle buitenwaterkeringen in Zeeland zijn ook de dijken langs het Veeregat en de Zandkreek te laag en te zwak.

In plaats van door versterking van deze dijken kan men door de afsluiting van het Veeregat en de Zandkreek voor verscheidene millioenen guldens minder een veel grotere veiligheid verkrijgen, omdat in dat geval de korte afsluitdammen een betrouwbare zeekering zullen vormen, waarachter de andere dijken als een tweede verdedigingslinie zullen blijven liggen.

Dat zowel de afsluiting van het Veeregat als die van de Zandkreek een onderdeel vormen van elk plan tot verbetering van de veiligheid door middel van de afsluiting van de zee-armen kan als volgt worden verklaard:

1. In het kader van de afsluiting der zee-armen wordt één enkele dam in de mond van de Oosterschelde, lopende van Walcheren naar Schouwen, om waterbouwkundige en financiële redenen niet aanbevelenswaardig geacht, zodat de Oosterschelde en het Veeregat afzonderlijk zullen moeten worden afgesloten.
2. De afsluiting van het Veeregat alléén zou, met open Oosterschelde, ontoelaatbare getijstromen in de Zandkreek veroorzaken.

3. De afdamming van de Zandkreek alléén zou de stormvloedstanden in het Veeregat en de Zandkreek, zij het in geringe mate, verhogen.

In de afsluitdam in de Zandkreek is een schutsluis geprojecteerd ten behoeve van de scheepvaart door het kanaal door Walcheren. Uiteraard zal de sluis gereed moeten zijn, voordat tot de afdamming overgegaan kan worden; de sluisbouw komt dus bij de uitvoering op de eerste plaats.

Zoals bekend leeft in Zeeland reeds lang de wens het eiland Noord-Beveland een vaste verbinding met Zuid-Beveland en/of Walcheren te geven. Oorspronkelijk werd aan een brugverbinding bij Kortgene gedacht, later aan afdammingen, die tevens stormvloedbeveiliging beoogden.

Het Drie-eilandenplan is sinds tal van jaren bij de Rijkswaterstaat in studie. Thans is de voorbereiding zover gevorderd, dat het plan binnen afzienbare tijd in behandeling zou kunnen worden genomen; de kostenraming bedraagt 40 miljoen gulden, verkavelingen e.d. inbegrepen.

De dam in de Zandkreek voorziet in de vaste verbinding tussen Noord- en Zuid-Beveland, de dam in het Veeregat in de verbinding van Walcheren met Noord-Beveland.

Voorts zullen in het tussenliggende water ongeveer 2000 ha land gewonnen kunnen worden tegen een redelijke prijs.

De afsluiting van Veeregat en Zandkreek zal bijzondere voorzieningen eisen voor de afwatering der aanliggende polders, voor de doorgaande scheepvaart, voor de vaart naar de havens langs het te vormen boezemmeer en voor de zuivering van het op de boezem te lozen afvalwater. Bovendien zal enige schade voor de visserij en de schelpdierkwekerijen in Veeregat en Zandkreek optreden, doch door een juiste keuze van de plaats van de afsluitdam in de Zandkreek zal deze schade kunnen worden beperkt.

De bovengenoemde bezwaren, die ook zullen gelden wanneer de Delta-werken zijn voltooid, wegen naar het oordeel van de commissie niet op tegen de reeds genoemde voordelen, met name:

dat men tijdig ervaring kan opdoen vóór de bouw van de zeer kapitale afsluitdammen een aanvang neemt, zo hiertoe wordt besloten;

dat men plaatselijk een grote veiligheid verkrijgt, en

dat de drie eilanden onderling vaste wegverbindingen zullen krijgen.

De stromen op de Oosterschelde zullen door de werken van het Drie-eilandenplan nauwelijks worden beïnvloed.

Al is spoedige uitvoering van het Drie-eilandenplan gewenst, zo is de Delta-Commissie zich er van bewust, dat in het kader van de maatregelen, die tot verhoging van de veiligheid in Z.W.-Nederland kunnen leiden, aan de afsluiting van het Haringvliet een grotere urgentie moet worden toegekend dan aan de uitvoering van het Drie-eilandenplan.

Eerstgenoemd werk vraagt echter nog enige tijd van voorbereiding al eer met de bouw van de daarbij behorende grote uitwateringssluizen kan worden begonnen. De uitvoering van het Drie-eilandenplan kan dus in deze periode ter hand genomen worden zonder het tot stand komen van de dam in het Haringvliet te vertragen.

De studie omtrent de constructie van de in de Oosterschelde en het Brouwershavensche Gat te bouwen dammen is nog niet zover gevorderd, dat thans reeds een zodanige constructie voor de dammen van het Drie-eilandenplan kan worden vastgesteld, dat met zekerheid de met hun bouw beoogde ervaring zal worden verkregen. Er zal dus nog enige tijd verlopen eer met de opbouw van die dammen kan worden aangevangen, terwijl dit ook eerst zal kunnen geschieden, wanneer de sluiswerken in de dam door de Zandkreek gereed zijn.

Toch is het nodig de periode van proefnemingen en gesynchroniseerde waarnemingen bij de dambouw zo spoedig mogelijk te laten beginnen, omdat de hier opgedane ervaringen de basis moeten leveren voor de nadere ontwerpen voor de dammen in Oosterschelde en Brouwershavensche Gat. De proeven met de dammen van het Drie-eilandenplan zijn dus uitermate belangrijk en urgent.

Ten einde enigszins vergelijkbare omstandigheden te ontmoeten in Veeregat, Oosterschelde en Brouwershavensche Gat is het gewenst de dam in het Veeregat, die bij westelijke winden de beschuttende invloed ondervindt van het eiland Walcheren, zo ver mogelijk zeewaarts te projecteren. Ook met het oog op een zo groot mogelijke verkorting van de kustlijn is dit gewenst.

Ten einde nu vertraging in het verkrijgen van de nodige ervaring te vermijden, geeft de Commissie Uwe Excellentie in overweging thans in beginsel te besluiten tot uitvoering van het Drie-eilandenplan en op zo kort mogelijke termijn over te gaan tot de bouw van de sluiswerken in de dam van de Zandkreek.

De Delta-Commissie meent er voorts op te moeten wijzen, dat de kostbare ervaring, welke zal moeten worden opgedaan bij de bouw van de dam in het Veeregat en bij de daarbij te verrichten proefnemingen, volledig tot haar recht dient te komen en ten nutte gemaakt moet worden bij de in een

later stadium uit te voeren afdammingen in het Brouwershavensche Gat en de Oosterschelde. Daartoe zal deze ervaring te zijner tijd volledig ter beschikking moeten zijn zowel van de ontwerpende en bij de uitvoering leiding gevende instantie als van de met de uitvoering zelf belaste instantie uit het bedrijfsleven, die gezamenlijk het tot stand brengen van de genoemde grote afdammingen tot hun taak zullen hebben. Een bepaalde continuïteit is hier vereist.

De Delta-Commissie beseft, dat nog niet voldoende inzicht omtrent de bouw der grote dammen is verkregen om thans reeds aan te geven op welke wijze het bedrijfsleven bij de uitvoering zal moeten worden ingeschakeld. Zij dringt er evenwel op aan, dat bij het voorbereiden en de uitvoering van de bouw van de dam in het Veeregat en het te voeren overleg over de daarbij te nemen proeven, beschikbare deskundigen op het gebied van dijksbouw en krachten uit het bedrijfsleven met erkende ervaring van werken aan open zee, ten nauwste zullen worden betrokken.

Het bovenstaande geeft onze Commissie aanleiding Uwe Excellentie te raden om te bevorderen, dat bij de inrichting, zowel van de ontwerpende en aan de uitvoering leiding gevende instantie als van de uiteindelijk met deze uitvoering te belasten organisatie, aan het gestelde in het voorgaande wordt voldaan.

's-Gravenhage, 5 Januari 1955.

De Secretaris,
Dr Ir J. VAN VEEN.

De Voorzitter,
Ir A. G. MARIS.